

Investeren in sociaal kapitaal of groei?

Onderzoek naar de relatie tussen geluk en economie is in de mode. Recent onderzoek¹ heeft laten zien dat een toename van het nationaal inkomen bij arme landen heeft geleid tot een toename van het gemeten geluk, maar dat in rijke landen een toename van het nationaal inkomen geen of weinig effect heeft op het welzijn. Werkloosheid, inflatie en institutionele kenmerken zoals de mate van vrijheid of directe, lokale democratie in Zwitserse kantons blijken in rijkere landen een veel grotere invloed te hebben op de tevredenheid over het eigen leven. Bjornskov² suggereert dat veel van deze factoren met sociaal kapitaal, een algemeen gevoel van vertrouwen en veiligheid, te maken hebben. Een toename van werkloosheid of inflatie veroorzaken immers toenemende onzekerheid en daarmee een verminderd gevoel van veiligheid. In zijn artikel over sociaal kapitaal en geluk toont Brjornskov aan dat sociaal kapitaal in de rijkere landen niet alleen meer welvaart geeft, maar ook direct leidt tot meer geluk.

Het artikel gebruikt geaggregeerde data van 32 landen in Europa, Amerika, en Azië om de rol van sociaal kapitaal in geluk te bepalen. Met behulp van een factoranalyse construeert hij een indicator van sociaal kapitaal. Deze indicator bestaat uit drie elementen, allen met een ongeveer zelfde gewicht. Allereerst algemeen vertrouwen, het antwoord op vragen zoals 'denkt u dat de meeste mensen vertrouwd kunnen worden of kan je niet voorzichtig genoeg zijn?'. Ten tweede gebruikt hij een indicator voor de burgerlijke participatie, een indicator die verwantschap vertoont met de indicator die Stutzer en Frey hebben gebruikt voor hun analyse van de effecten van de Zwitserse directe democratie op geluk. Het laatste element van de maatstaf voor sociaal kapitaal is een index voor de waargenomen corruptie.

Zoals gebruikelijk moet bij een analyse van een relatie tussen een specifieke variabele en geluk gecontroleerd worden voor andere factoren. Het gaat daarbij om variabelen zoals nationaal inkomen, bevolking, inflatie, levensverwachting, opleidingsniveau, inkomensongelijkheid, en werkloosheid.

Regressie-analyses waarin naast sociaal kapitaal ook inkomen per hoofd, inkomensongelijkheid en inflatie zijn opgenomen, laten zien dat de geconstrueerde index voor sociaal kapitaal een belangrijke verklarende factor vormt voor verschillen in geluk tussen landen. De geconstrueerde index doet het beter dan ieder van de componenten waaruit deze is opgebouwd, hetgeen suggereert dat de geconstrueerde indicator inderdaad zinvol is. De robuustheid van de resultaten wordt uitvoerig getest door de opname van veel andere mogelijke verklarende variabelen.

Bjornskov's resultaten laten zien dat in landen waar de welvaart relatief hoog is, sociaal kapitaal direct bijdraagt aan geluk. De bijdrage is additioneel op de invloed van inkomen en onzekerheid. In arme landen is het inkomen per hoofd van de bevolking van veel groter belang. Sociaal kapitaal is dan van belang om groei te bevorderen, maar heeft nauwelijks een direct effect op het welzijn. Dit betekent dat voor arme landen economische groei de prioriteit moet hebben, en dat investeringen in sociaal kapitaal vooral gewenst zijn voor zover deze bijdragen aan die economische groei.

Voor de rijkere landen ligt dit echter anders. De standaard resultaten uit de literatuur over inkomen en geluk impliceren al dat in meer welvarende landen een stijging van de private consumptie weinig bijdraagt aan het welzijn van de bevolking. Maar voor zover deze stijging wordt bereikt door de sociale cohesie te verminderen, zou het effect wel eens negatief kunnen zijn. Het is niet voor niets dat landen die hoog scoren op de index voor sociaal kapitaal, zoals Zwitserland, Scandinavië en Nederland, ook een hoge score hebben op de index voor geluk. Het lijkt van groot belang om de afbraak van sociaal kapitaal te voorkomen. Terwijl inzet om het nationaal inkomen per hoofd te verhogen nauwelijks direct bijdraagt aan een toename van het welzijn, hebben investeringen in sociaal kapitaal in rijkere landen een hoog rendement.

Geert Woltjer

¹ B.S. Frey, A. Stutzer, What can economists learn from happiness research? *Journal of Economic Literature*, 2002.

² C. Bjornskov, The happy few: cross-country evidence on social capital and life satisfaction. *Kyklos*, 2003.

